

VATAS-POSTI

Vatasten sukuseura ry

Jäsenlehti n:o 18, syksy 2019

Nella Vatasen maalaus Kauko-ukin 70-vuotispäivän kunniaksi.

Kuvan lähetti Mervi Vatanen: "Nella on 13-vuotias lapsenlapsemme. Minusta kaunis maalaus meidän kotijoelta."

Sirka Vatasen (nyk. Mäkitaipale) 7. luokan koulupiirustus vuodelta 1959.

Kannen kuva: "Kylätoiminnan tiennäyttäjiksi nimetyt Kyösti ja Marjatta Vatanen iloitsivat yhteisestä huomionosoituksesta." Kuva: Sirpa Sutinen. Kuva liittyy Pogostan Sanomissa 12.9.2019 julkaistuun artikkeliin, joka julkaistaan myös tässä Vatas-postissa sivuilla 12-13 Pogostan Sanomien päätoimittajan Leila Virnesin luvalla. Lehteä toimittaa Vatasen sukuseuran tiedotusryhmä: Jukka Hirvonen, Aino Kurvinen, Anneli Saarinen ja Kari Vatanen
Painopaikka: Saimaprint Oy

Puheenjohtajan palsta

Olen kirjoittanut kevään 2019 lehteen alkuotsikon ”**Talven jälkeen**”. Nyt voisi kirjoittaa tähän **Talven alkuun** kun aloitan tämän kirjoittamisen sunnuntaina 6.10.

Meillä on maat valkoisena, toissa aamuna oli lunta 10 cm, viime yönä max. pakkasta 2,9 astetta. Eipä ole päässyt lumet paljon sulamaan.

Kesä on siis jo takanapäin ja sen näkyvin seuraus on hyvin alhaalla olevat vedet, niin järvisä, lammissa kuin joissakin. Kuuluupa olevan jo monessa kaivossakin maapohja näkyvillä.

Ellei tule runsaita syysateita kuivuus voi ruveta vaivaamaan monta uuttakin kaivoa. Eikä pohjavesien alhaalla olo ja sen mahdollinen edelleen laskeminen ole hyvä asia.

Kesä oli kyllä keleiltään hyvin vaihtelevaa. Ei illalla tiennyt mitä pitäisi aamulla laittaa päälle. Eipähän ollut yksitoikkoista. Marjojen löytäminen on täällä päin ollut etsimistä. Vanhat paikat eivät ole olleetkaan varmoja paikkoja. Samoin sienien nouseminen on ollut melko satunnaista.

Minun kesäni on mennyt pitkälti sairastaessa ja siten säiden seuraaminen ei ollut kovin tarkkaa. Ainakin muistuu sairastaessa mieleen se, että kyllä verojen maksamisella saa itselleenkin hyötyä aika paljon.

Meillä saattaa olla hyvin moni asia paremmin kuin monessa, monessa toisessa maassa. Kun seuraa noita maailman uutisia, niin täytyy todeta, että mieletön, mieletön maailma.

Suomi on pieni maa, joten sopii toivoa etteivät ISOT tulella leikkijät sotke koko maailman kauppaa ja ihmisten elämää vielä pahemmaksi. Ei niin huonosti menevää valtiota ettei rahaa riittäisi sotimiseen. Siihen hommaan näkyy noita ”kummeja” löytyvän auttamaan.

Vähän sukuseurastamme

Tuskin minun vuodatuksellani tuo maailman meno paranee, joten pysyn pienemmässä kuviossa, eli sukuseurassamme.

Meillä seurassamme on monta ryhmää, jossa tehdään paljon ”työtä” sukuseuramme hyväksi.

Sukututkijamme ovat tehneet todella suuren työn, ja jatkavat edelleen, juuriemme esiin löytämisessä. Tätä he ovat tehneet koko seuramme olemassaoloajan ja moni heistä aloittanut jo aiemmin. Tietojen oikeellisuuden tarkastamisessa menee paljon aikaa. Olisi hyvä, ettei tietoihin jäisi harmittavia virheitä.

Tiedotusryhmä toimii siten, että saamme tämän lehden luettavaksemme kaksi kertaa vuodessa. Aineiston kokoamisessa ja sovitamisessa lehteen tekee suurimman askareen aikaisempi sihteerimme Aino Kurvinen.

Lehti on hieman ohentunut aikaisemmasta. Ystävämme posti nosti hintaa lehden kuljetamisesta todella reippaasti. Pakkohan se on varmasti tehdä, miten muuten voi maksaa johtajille kilpailukykyistä palkkaa.

Lehden laihtuessa 16-sivuiseksi postitus onnistuu puolella siitä hinnasta mikä menisi jos sivuja olisi 20. Saamme näin edelleen postitettua kaksi lehteä vuodessa. Toivotaan lehtemme laihdutuskuurille ymmärtävää suhtautumista.

Vielä on mainittava yksi vireästi toiminut ryhmä: kirjaryhmä. Toisaalla lehdessä on juttu kirjan tämän hetken kuulumisista.

On mainittava ryhmästä se, että emme ole palkanneet siihen ketään ammattilaista. Minusta kirjan arvo ja merkitys on suurempi kun se on todella oma kirja suvusta.

Toivotan Teille kaikille hyvää talvea seuraavan lehden tuloon asti.
Kyösti Vatanen

Savon "porstuasta" Suomen keskelle

Juhon ja Sofian yhteinen elämäntaival

"Ohoh seppo Ilmarinen takoja iän-ikäinen! Aura kultainen kurvoa, hope'inen huolittele, sillä kynät kyisen pellon, käärmehisen käännättele..." (Kalevala)

Johannes (**Juho**) syntyi savolaiseen seppien sukuun 3.12.1881. Todistettavasti hänen isänsä **Johan** (Juhana) **Vatanen** (synt. 4.8.1856) oli viides sepän ammattia harjoittava takoja suoraan alenevassa polvessa. Juhosta kehittyi taitava takoja ja kuuluisa pyssyseppä, ollen näin kuudes sepän ammatin taitaja suvussa. Juho avioitui Marttisenjärven Jokitalon 23.4.1880 syntyneen **Sofia**-tyttären kanssa 24.4.1905. Talon tytärtä ei olisi kyllä annettu köyhälle seppä-Vataselle. Nuoret pitivät kuitenkin oman päänsä ja myöhemmin naimiskauppa hyväksyttiin Sofian kotiväenkin puolesta.

Silloisen Iisalmen maalaiskunnan Salahmin kylälle oli perustettu rautaruukki 1807. Juho toimi vuosia tässä sen ajan rautatehtaassa seppänä. Ruukki lopetti kuitenkin raudantuotannon syksyllä 1908, jolloin Juhollekin tuli

aika katsella työpaikkaa muualta, varsinkin, kun perheessä oli muitakin seppiä.

Nuori perhe muutti 2.5.1910 Piippolaan. Kangaskylältä Yrjänän talosta löytyi ensimmäinen työpaikka. Katajamäki, talon isäntä tarjosi Juholle töitä ja asuntoa kuultuaan hänen olevan seppä. Mukana seuranneet lehmä ja lamma pääsivät talon navettaan ja vastapalveluksena Sofia auttoi karjakkoa lypsämisessä aamuin ja illoin. Useampi vuosi meni Yrjänällä. Juho taitavana metsämiehenä toi riistaa talonväenkin ruokapöytään.

Seuraava siirto oli Jaakkolaan noin kilometrin päähän kirkolta. Juho vuokrasi pajan, pirtin ja kamarin. Varmaan eläimillekin oli oma suojansa. Yrjänän isäntä suositteli kuitenkin oman huushollin laittoa vuokratilojen vaihtoehtona ja lupasi auttaa alkuun.

Omaan kotiin

Seurakunnalta, lukkarin maista Leskelän tien varresta, jälleen noin kilometri kirkolta Juho ja Sofia saivat ostaa maata useampia hehtaareja. Paikalle rakennettiin ensin Juholle työpaikka, paja, aivan tien laitamalle Kotijärvenpuron rantaan. Seuraavaksi saatiin ostaa vanha kahden huoneen torppa, joka siirrettiin pajaa vastapäätä tien toiselle puolelle, lähelle ns. piiskausmäntyä. Rakentamista riitti. Navetta tehtiin paikalla jo sijainneen ladon jatkeeksi, pieni aitta ja savusauna puron rannalle.

Perheellä oli nyt oma koti ja maata mitä viljellä. Juhoa ei maahomma kuitenkaan kiinnostanut, mutta Sofia ison talon tyttärenä tiesi, mitä piti milloinkin tehdä. Koska itsellä ei ollut hevosta, Sofia hoputti Juhoa tilaamaan kyliltä touontekijät ja muut työmiehet tarvittaessa. Viljan kylvö ja muut maahommat piti tehdä ajallaan, että neljälle lehmälle, vasikoille ja sialle olisi syötävää. Ruokaa tarvitsi myös hiljalleen kasvava perhe. Rauhallisena miehenä Juho tapasikin sanoa: ”Voi tuota äitiä, kun sillä on aina kiire.”

Rauhallinen mies tarvitsi reippaan, tekevän emännän. Sofia kasvatti hamppua ja pellavaa, teki langat, kutoi kankaat ja ompeli vaatteet. Rukki oli ahkerassa käytössä. Se oli tilattu tehtaalta, mutta muut tarvittavat tykötarpeet valmisti Juho. Tilat olivat ahtaat, mutta kangaspuut sijoitettiin kesällä latoon, jossa sitten syntyivät matot ja muut kudonnaiset. Sofia oli myös hyvä leiväntekijä ja ruuan laittaja.

Pajahommia oli siihen aikaan paljon, koska lähes kaikki työt tehtiin käsin ja työkalut tarvitsivat kunnostusta ja teroittamista. Uusiakin työkaluja tarvittiin, kuten viikatteita, kuokkia, lapioita, rekiä – joiden raudat kiinnitettiin pajassa – ja monia muita tarve-

kaluja. Vielä nyt kaksituhatta-luvulla on nähtävissä Juhon kätten töitä aivan keskellä kirkonkylää. Kirkon vesikourujen kannattimet syntyivät Juhon pajassa pojanpojan toimiessa avustajana.

Ahkerina saivat Juho ja Sofia ollakin. Auttavaisena luonteena Juho oli taannut erästä kyläläistä, joka sitten jätti asiansa hoitamisen Juhon harteille. Näin esimerkiksi kodin kunnostamiseen tarvittavat rahat menivät talouden ulkopuolelle.

Sepän töiden lisäksi Juho oli muutenkin taitava käsistään. Kelkat, potkurit, kipakkareet, saavit, puukauhat, sangot, paistinpannut ja muut taloudessa tarvittavat kalut syntyivät Juhon käsissä. Huumorintaju ja leikkimielisyys yhtyivät Juhon persoonassa joissakin asioissa peräänantamattomuuteen. Puheliana miehenä hän jutteli kaikkien ohikulkijoiden kanssa, jotka pistäisivät pajan sisäpuolelle. Helppohan pajaan oli tulla, kun ovet aukesivat suoraan tielle. Saattoi olla, että kaikki kävijät eivät olleet niin ”suosittuja” syystä tahi toisesta. Erään kerran Juho näki pajansa ikkunasta kauempana tiellä tulevan erään henkilön ja arvasi tämän poikkeavan pajassa. Hän äkkiä kuumensi ahjossa jonkun erikoisen näköisen esineen ja heitti sen sitten pajan maalattialle. Tulija tietenkin hoksasi esineen ja otti sen lattialta käteensä. On helppo arvata, miten siinä kävi. Taisi tulla pitkä liuta painokelvotonta tekstiä kätensä polttajalta.

Usein Juho innostui muistelemaan aikaa, jonka hän oli ollut seppänä Salahmin ruukissa. Paljonhan siellä varmaan ehti tapahtumaan vuosien varrella. Kertoessaan jostakin tapahtumasta, hän saattoi lopuksi todeta; ”niin ikkään Salahmin ruukissa.”

Ennen muuta Juhosta kehittyi laajasti kuuluisa pyssyseppä. Asesepäksi häntä kai tänä päivänä kutsuttaisiin. Satojen kilometrien päästä tulivat miehet korjauttamaan, tai teettämään asetta. Rihlojen teko- ja korjauskone kävi miesvoimalla, eihän siihen aikaan Piippolassa vielä sähköjä ollut. Pojanpoikakin ehti siihen koneeseen tutustua ja sai olla ”moottorina” Juhon kunnostaessa pyssyn piippua. Kaukaa tulleet asiakkaat myös joutuivat monesti yöpymään, kun pyssyssä oli enemmän kunnostamista. Pirtin lattia tuli monelle yötä olleelle pyssynkorjauttajalle tutuksi.

Juhon valmistamat tai kunnostamat aseet olivat tarkkoja. Siitä hän meni takuuseen. Kun **Mikko**-poika aikuistui, hän suoritti kunnostetun aseensa tarkkuutuksen sitä varten valmistettuun tauluun pajan takana suon perällä. Sattui kuitenkin kerran, että asiakas tuli muutaman päivän perästä valittamaan vasta kunnostetusta aseesta, ettei sillä osu. Juhon kysellessä, miten asiakas oli asettaan kokeillut, tämä vastasi ampuneensa sillä kolme kertaa teertä eräässä määrättyssä paikassa, eikä lintu tipahtanut. Silloin Juho arvasi hänen ampuneen peltistä teerenkuva, jonka Juho oli vienyt kauas suon laidan koivikkoon lintujen houkuttimeksi.

Pyssyjä tuli korjattavaksi myös postin kautta. Erään kerran oli vaara tarjolla, kun postissa tullutta pakettia avattiin sisällä, ase yllättäen laukesi. Onneksi pahempaa ei kuitenkaan tapahtunut. Tulipahan uusittavaksi kamarin ikkunan lasit. Aseeseen jäänyt panos aiheutti tämän vaaratilanteen. Sen jälkeen Juho avasi postissa tulleet paketit aina ulkona pajan takana.

Ympäristössäkään tarvittiin sepän taitoja. Juho vuokrasi ennen sotia useampana vuonna

huhtikuulla pariksi viikoksi pajan ja asunnon Rantsilan Mankilankylältä. Kyläläiset olivat koonneet pajalle viikatteensa ja muutkin kunnostusta tarvitsevat kalunsa. **Veikko** ja **Mikko** olivat isällä apuna näillä reissuilla ja äiti-Sofia huolehti miehille eväät matkaan. Sotaaika lopetti tämän toiminnan.

Lapset

Juholle ja Sofialle syntyi yksitoista lasta, joista kolme, vanhimman lapsen, **Alfredin** jälkeen syntyneet kuolivat pieninä. Samoin yhdeksäntenä syntynyt **Wilho** Fredrik nukkui pois alle vuoden ikäisenä. Alfred oli yhdeksänvuotias, kun **Eeva** syntyi. Siitäpä se perhe sitten kasvoi ja Alfred oli jo yhdeksäntoistavuotias nuorimpien syntyessä. Pienemmät touhuserivat omia touhujaan ja leikkejään. Kesällä uitiin ja leikittiin naapurien lasten kanssa. Talvella olivat hiihto ja mäenlasku joen törmältä harrastuksina. Iän ja taitojen karttuessa hiihdettiin myös kilpaa. Juho-isä oli nuorempaan harrastanut kilpahiihtoa ja niinpä lapsista **Veikko**, **Elvi**, **Oili** ja **Salli** jatkoivat tätä harrastusta.

Isoveli Alfred teki sukset, Juho-isä tervasi ja laittoi mäystimet ja nilkkaremmat. Ei saurojakaan ostettu, vaan kotona nekin valmistettiin. Veikolla oli hiihtäjänlahjat, hän pärjäsi hyvin kilpailuissa. Useimmiten hän oli ensimmäinen. Eivät tyttäretkään olleet hiihtotaitoa vailla. Hekin voittivat monet kilpailut. Siihen aikaan oli koulujenvälisiä kilpailuja, olihan kouluja pitäjässä monta: kirkonkylässä, Leskelässä, Lamulla, Kangaskylässä. Mukavalta varmaan tuntui voittaa näissä hiihtokilpailuissa. Mutta olihan harjoiteltakin. Veikko valmensi tyttöjä ja neuvoi, miten hiihdetään lujaa.

Veikko hiihti työväenyhdistyksen hiihtoporukassa. Hänelle ostettiin sen ajan parhaat kiintositeet ”rotanloukut”, oikeat hiihtomonot ja rottinkisauvat. Varmaan näillä välineillä hiihtovauhti vielä entisestään parani. Ns. kellohiihdossa Veikolla oli jo neljä kiinnitystä palkintona olleeseen seinäkelloon. Viidellä voitolla olisi kello vaihtanut omistajaa. Tuli kuitenkin sota-aika ja hiihtoihin katkein moniksi vuosiksi. Sodan jälkeen hiihtoja jatkettiin, mutta joku toinen sen kellon sai omakseen.

Työtä oli paljon ja monenlaista, niin kuin yleensä ennen koneitten aikakautta. Kaikki tehtiin käsin, eikä vapaa-aikaa juuri jäänyt Juhon ja Sofian perheessäkään. Lapsetkin oppivat jo nuorina ahkeriksi ja monitaitoisiksi. Sallilla ja Oililla oli oma kerhomaa (kasvimaa), johon kerhoneuvoja Iina Korpela hankki siemenet ja kävi muutenkin tarkistuskäynneillä. Kiitosta tytöt saivat työstään. Elonleikkuun aikana pojat leikkasivat sirpillä ja tytöt haravoivat.

Pyhä- ja juhlapäivät olivat kuitenkin vapaata ylimääräisistä askareista. Sofia vei lapsia kirkkoon ja sen ajan joulukirkot erityisesti olivat suurta juhlaa. Juhannusta myös juhlittiin koko perheellä. Lapset hakivat yhdessä Juho-isän kanssa koivut ja koko talo

koristeltiin juhannuskukin. Joulu ja juhannus olivat alkuvuosina muutenkin lasten odottamia tärkeitä juhlia, saatiinhan silloin oikeaa ”nisua”, jota ei juuri muulloin pöydässä nähty.

Toki lomaakin pyrittiin järjestämään. Sofia vei lapsia aina muutamia kerrallaan tutustumaan hänen kotiseutuunsa Marttisenjärvelle Jokitaloon. Oulu-Iisalmi -postiautolla pääsi melkein perille asti. Polkupyörilläkin näitä matkoja tehtiin.

Sofia nukkui pois vaikean sairauden jälkeen vuonna 1954. Seuraavan vuoden joulukuussa tuli Juhon matkanpää hänen vieraillessaan Eeva-tyttären luona Iisvedellä.

JOHANNES (JUHO) VATANEN
03.12.1881 IISALMI – 22.12.1955 PIIPPOLA

HEDVIG SOFIA (VIA / SOHVI) HURSKAINEN
23.04.1880 MARTTISENJÄRVI – 23.04.1954 PIIPPOLA

Vihitty 24.04.1905
Muuttivat Piippolaan Iisalmesta

Aineiston kokoaminen: Seija Hankonen
Toteutus: Aaro Vatanen

Juho raudankarkaisutyössä pajassaan.

Vatalan vaiheita

Anssi Saura

Vatala -nimisiä paikkoja on niin Suomessa kuin Vienassakin. Niissä asuu tai on asunut Vatasia. Vatasten sukuseuran kolmannessa sukujuhlissa vuonna 2014 professori **Veijo Saloheimo** aloitti esitelmänsä näyttämällä kartan ja sanomalla: ”Siinä on Vatala.” Hän oletti meidän ilman muuta tietävän tämän myös Valkeavaaran tunnetun paikan Tohmajärveltä Kiihtelysvaaraan vievän tien varrelta. Valkeavaaran Vataset ovat yksi sukumme haaroista ja kylä on saanut heistä nimensä. Kerrotaanpa siis Vatalasta.

Valkeavaaran ensimmäiset asukkaat tulivat Uskalin kylästä Kiihtelysvaarasta 1600-luvun viimeisinä vuosikymmeninä. Tien varrella oleva talo perustettiin ilmeisesti majataloksi. Ison Vihan aikana nelisenkymmentä vuotta myöhemmin Valkeavaaran tuolloin ainoaan taloon tuli asukkaaksi Olli Vatanen, hänkin Uskalista. Pohjoiseen mentäessä Vatalasta oli matkaa Raatevaaran kestikievariin, joka oli Hiltulan tilalla (Huhtilampi n:o 11), peninkulma, ja sieltä Kiihtelysvaaran Mikkolan kievariin saman verran. Seuraava majatalo oli Heinävaarassa Koljolan tilalla (n:o 3) 1 1/4 peninkulman päässä. Etelään päin Kiteen Haarajärven ja Tohmajärven Vatalan kievariin välissä oli vielä Kemien Hovilassa pidetty majatalo.

Kestikievari tarkoitti tavallista talonpoikaistaloa, jossa oli väentuvan ohella niin sanottu hollitupa vieraita varten. Talossa tuli lisäksi aina olla valmiina mies ja hevonen. Jos ei kyydittäviä ollut, mies istui hollia; käytännössä siis sekä hän että hevonen olivat poissa talon töistä. Hollikyydistä maksettiin, mutta ainakin kiireisenä aikana työvoimaa

olisi tarvittu muualla. Jos kylässä oli monta taloa, hollirasitus kiersi talosta taloon. Kovimmalle joutuivat yksittäiset talot, joista oli pitkä matka seuraavaan kylään tien varrella. Vuonna 1733 Vatalan **Olli Vatanen** halusi – siinä onnistumatta – vapautua kievarin pidosta. Kymmenen vuotta myöhemmin postilaitos vakainaistettiin Pohjois-Karjalassa. Myös hallintoelinten välistä postia kuljettivat teiden varsilla asuneet talonpojat. Olli Vatanen joutui kuljettamaan kirjelaukkua sekä Kemieen että Huhtilammille niin usein, että tilan maatalous alkoi kärsiä. Majatalon pito ja laajoja, ehkä kaukaisiakin metsiä vaatinut kaskeaminen eivät sopineet yhteen, joten Ollin oli täytynyt ryhtyä viljelemään pelloja ja pitämään niiden lannoittamisenkin vuoksi lehmiä. Veroluettelot kertovat Vatalan kotieläinten määristä vuosina 1725, 1745 ja 1765.

Olli Vatasella oli vuonna 1725 kaikkiaan 2 hevosta, 3 lehmää, 1 hieho, 4 lammasta ja 3 sikaa ja kaksikymmentä vuotta myöhemmin 2 hevosta, 7 lehmää, 2 hiehoa, 1 härkä, 4 lammasta ja 1 sika. Vuonna 1765 tila on jaettu Ollin kuoltua hänen kolmelle pojalleen. **Matti** Vatasella oli 1 hevonen, 3 lehmää, 2 lammasta ja 1 sika, **Pekka** Vatasella 1 hevonen, 2 lehmää, 1 hieho ja 2 lammasta. **Antti** Vatasella oli 1 hevonen, 2 lehmää ja 2 lammasta. Antilla oli eniten viljaa. Pojat jakoivat Vatalan hollirasituksen.

Edellä mainituista veljeksistä Matin poika **Juhani Vatanen** syntyi 9.2.1776 ja kuoli 14.2.1818. Häneltä ei jäänyt lapsia. Leski **Maria**, omaa sukua Pulkkinen, ilmoitti pesän varat ruotsiksi laaditussa perunkirjassa, joka

Hevosia ja karjaa

1 tamma	20.00
1 lypsävä lehmä	20.00
1 samanlainen	19.00
1 hieho	16.00
1 samanlainen	13.00
3 lammasta	9.00
2 sikaa	4.60
2 kanaa	0.60
yhteensä	92.10

Matka- ja ajotarvikkeita

1 kuomureki	1.00
1 työreki	0.70
1 satula	2.00
1 pari aisoja ja luokki	3.00
1 raudoitettu kärry, akselit terästä	60.00
huonommat kärryt	4.00
yhteensä	70.70

Taloustavaroita

3 kastikekauhaa	1.00
1 reikäkauha	0.20
1 hiomakivi	0.30
3 tuohivasua	0.30
1 laukku, nahkaa	0.30
2 lasipulloa	1.60
1 mustetolppo	0.30
1 viinalasi	0.10
1 (ei selviä)	??
yhteensä	4??

Vaatteita

nahkatakki, sisäturkis	?
pitkä takki	?
1 lyhyt takki	1.00
1 sarkahousut	2.00
1 vyö	0.12
1 talvimyssi	0.30
1 kinnaspari	0.30
1 pari sukkia	0.60

1 pari kenkiä	0.40
1 villtihattu	0.60
2 pellavaista paitaa	1.50
2 pellavaiset housut	1.00
1 naisten viitta	3.00
1 sarkanuttu	0.60
2 hametta	3.00
1 silkkihuivi	1.00
2 puuvillaista huivia	1.00
1 silkkimyssi	1.00
3 palttinaista huppua	0.30
1 pari sukkia	0.30
2 pellavaista neuletakkia	2.00
1 samanlainen	1.00
yhteensä	223.24

Lyhennyksiä

velkaa 2 tynnyriä ruista	
Herra Asessori Walleniuk- selle (2 x 18 ruplaa)	36.00
kruunulle tulevia maksuja	17.00
Johan Pulkin	20.00
Petter Harain	17.60
Johan Sihvoin	23.30
Herra kihlakunnantuomari Arppe	4.50
kruununvouti Strömmer	2.00
Adam Kärnä	1.30
Bengt Härkäin	10.00
Staffan Staffanson Vatain	6.00
Herra Rovasti Wallenius ruumiin siunaus	7.60
Anders Partain	4.60
Hautajaisten kustannus	23.00
Teräsakseliset kärryt Hädulaiselle	60.00
Allekirjoituspalkkio	7.00
Lautakunnan palkkio	2.00
köyhille	0.40
Lyhennyksiä yhteensä	246.45

Vaadittaessa voin todistaa, että vähäisintäkään yksityis-
kohtaa ei ole salattu.

Maria Pulkkinen
leski
M.P.

Edellä mainittuna päivänä tehtyjen merkintöjen vakuudeksi
toimitusmiesten puolesta

Jacob Oksan

Gustaf Toljander
G. T.

Johan Härkäin
J. H.

Maria jäi siis Juhanin kuoltua pitämään majataloa. Tämä on varmaan – ainakin aluksi – tuntunut hänestä ylivoimaiselta. Tarinalla on kuitenkin onnellinen loppu. Sen kertoja ei ole kukaan vähäisempi henkilö kuin Elias Lönnrot. Hän merkitsi vuoden 1828 kesällä muistiin runoja Kesälahdella ja Kiteellä. Tohmajärvellä Lönnrot kirjoitti muistiinpanonsa puhtaaksi Vatalassa. ”Iltapäivällä tulín VATALAN kievariin, jonne päätin jäädä pariksi päiväksi, sillä näin, että heillä oli kaunis kamari, joka Karjalan rahvaalta kestikievareistakin usein puuttuu.” Emäntä kertoi laajasti elämästään ja vanhoista runoistakin.

Juhanin kuoltua lähellä asunut Rossi Vatanen (syntynyt 1798) oli aluksi tullut taloon töihin ja hoitamaan talonpitoon liittyneitä asioita. Tämä parikymppinen mies nai emäntälesken, vaikka Maria (syntynyt 1771) sanoikin kosintatilanteessa, että ”saattaisinpa varsin hyvin ikäni puolesta olla äitisi”. Suuresta ikäerosta huolimatta emäntä kertoi Lönnrotille elävänsä onnellisessa avioliitossa. Molemmat voittivat: Naimalla lesken nuori renkimies saavutti talollisen aseman ja leski

takasi tilanhoidon jatkuvuuden ja työvoimatekijän. – Lönnrot puolestaan jatkoi matkaansa Kiihtelysvaaraan ja Huosiovaaraan.

Lähteitä

Hirvonen, Jukka. 3.10.2018. Juho Vataisen perukirja, s. 9.2.1776 Valkeavaarassa, kuollut 14.2.1818 Valkeavaarassa.

Juvonen, Jaana; Simonen, Jaana ja Kuronen, Aira. 1990. Vanhan Tohmajärven historia. – Tohmajärven kunta, Tohmajärvi-seura ja Tohmajärven seurakunta.

Lönnrot, Elias. 1952. Vaeltaja. Muistelmia jalkamatkalta Hämeestä, Savosta ja Karjalasta 1828 (Neljäs painos v. 2002). – Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Saarensen, A. R. 1912. Kuvauksia Pohjois-Karjalan maataloudellisista oloista I Vuoden 1800 vaiheilla. – Pohjois-Karjalan maanviljelysseura.

Vatasten sukuseuran kotisivut: www.vataset.fi

Vatasten sukuseuran Facebook-ryhmä: <https://www.facebook.com/groups/vatastensukuseura/>

Yhteystiedot

Vatasten sukuseuran puheenjohtaja:
Kyösti Vatanen
Kehtovaarantie 157
82170 Uskali
puh 0500 234815
vatanenk@gmail.com

Sukuseuran varapuheenjohtaja ja sukututkimus:
Anneli Saarinen
Kauratie 32
21610 Kirjala
puh 050 3651402
m.annelisaarinen@gmail.com

Sihteeri:
Matti Koponen
Pekkalankatu 28
83500 Outokumpu
puh 040 5690491
matteus.koponen@gmail.com

Sukututkimus:
Jukka Hirvonen
Rautionkatu 21 C 19
55910 Imatra
puh 050 4636710
hirvoju2@gmail.com

Anja Saura
Mäntytie 21 B 19
00270 Helsinki
puh 040 7313719
anja.saura@gmail.com

Elsa Kaipio
Vanha Littoistentie 10 b 9
20660 Littoinen
puh 040 7667014
kaipiot@luukku.com

Tuula Kinnunen
Vanha Turuntie 2 H
02710 Espoo
puh 050 3261906
tuuliss@kolumbus.fi

Valtakunnallista huomiota

Kylätoiminnan tiennäyttäjät löytyivät Uskalin kylältä.

Sirpa Sutinen

Uskalilaiset Marjatta ja Kyösti Vatanen saivat elokuun lopulla valtakunnallisen huomionosoituksen ja arvonimen Kylätoiminnan tiennäyttäjinä.

Palkinnon taustalla on Suomen Kylät ry, joka kokoaa paikalliskehittäjiä eri puolilta maata yhteen. Kylätoiminnan tiennäyttäjinä palkitaan vuosittain kylätoiminnassa ansioituneita henkilöitä, jotka ovat antaneet pitkäaikaisen panoksen kylätoimintaan.

Kylä maailmankartalle

Palkintoperusteissa todettiin Vatasten tuoneen kotikyläänsä Uskalia maailman tietoisuuteen muun muassa Suomen pienimmän kylätalon ja Uskalin Munamarkkinoiden voimin. He ovat olleet mukana myös yli kymmenessä Uskalia ja muita Kiihtelysvaaran eteläisiä kyliä kehittävässä Leader-hankkeessa.

Pariskunta tekee paljon pieniä ja suuria tekoja asuinalueensa yhteisön hyvinvoinnin eteen. Heidän raivaamallaan tiellä ja kehittämillään toimintatavoilla tulevaisuuden toimijoiden on hyvä jatkaa Kiihtelysvaaran kylien kehittämistä, todetaan palkintoperusteissa.

Palkittuja luonnehdittiin paikalliseksi tehokaksikoksi, joille vuosikymmenten mittainen työ Kiihtelysvaaran kylien kehittämisen parissa toi tunnustuksen kylätoiminnan tiennäyttäjinä.

Innostuja ja innostaja

Vatasille palkinto tuli yllätyksenä. Pariskunta myöntää, että erityisen hyvältä tuntuu, kun molemmat huomioitiin. Ensimmäistä kertaa myös palkinnon historiassa.

- Joka paikkaanhan me mennään yhdessä. Jos Kyösti on kokouksessa, niin minä olen siellä keittämässä kahvia, naurahtaa Marjatta Vatanen.

Uskalin kylä on vuosia ollut pieneen kokoonsa nähden varsin aktiivinen. Kahdet munamarkkinat ovat jo olleet suurtaapahtumia. Talviarkeen on vuosia kuulunut kimppekyydein vesijumpassa käynti. Mukaan on mahtunut naapurikylien ja -pitäjien väkeä. Monen idean takana kuuluu Vatasten nimi.

Kyöstihän se on, joka innostuu ja saa muutkin innostumaan, minutkin. Kyösti on ollut kylätoiminnassa aktiivisesti mukana jo 20 vuotta. Minä tulin mukaan myöhemmin.

Oman kylän puolesta

- Kyösti on henkeen ja vereen oman kylän mies. Hän puhuu aina Uskalin kylän puolesta.

- Kukas sen kissan hännän nostaa, ellei kissa itse, vastaa Kyösti Vatanen vaimonsa kehuun.

Hän pohtii, että kylälle ja kyläläisille tekee hyvää uskoa itseensä.

- Kaikki on mahdollista, kun vain suunnittelee ja tekee. Kun panee asiat paperille, niillä on tapana toteutua.

Tapahtumat teettävät työtä, niin myös kyläläisten kohtaamiset pitkin vuotta rantakalaillasta jouluglögeihin ja kesäretkistä maisemia hoitavien lampaiden hoitoon. Vataset näkyvät aina mukana, kun kylällä tapahtuu.

- Kaikessa on mukana paljon toisiakin. Kyläyhdistyksen hallitus ja runsas talkoo-

laisten määrä. Ilman heitä ei kukaan saisi paljon aikaan, muistuttaa Kyösti Vatanen.

Joulukuussa pariskunnalle tulee täyteen 50 vuotta yhteistä taivalta. Hääpäivän kynnyksellä kuuluu suunnitelmissa, että nyt voisi olla hyvä aika siirtyä kylätoiminnassa rivijäseneksi.

” Kylälle ja kyläläisille tekee hyvää uskoa itseensä.

Kyösti Vatanen

Kuulutko sukuuni -tapahtuma Vantaalla 5.-6.10.2019

Anssi Saura

Nyt pidetty sukututkimuksesta kiinnostuneiden tapaaminen oli järjestyksessä kahdeskymmenes. Totuttuun tapaan se pidettiin Vantaan seudun sukututkijoiden toimesta ammattiopisto Variassa. Auton parkkipaikan löytäminen oli työn takana, vaikka lähellä oli avoimia kenttiä. Siitä päätellen väkeä oli ainakin yhtä paljon kuin aiemmin eli paljon. Ohjelmassa oli pitkien esitelmien ohella sukuseurojen toiminnan esittelyä. Ylhäisemmästä päästä aloittaaksemme tutustuimme Helsingin Ritarihuoneen aatelisten matalaan majaan. Kuntia ja kaupunkeja oli esillä Helsingistä luovutettuun Karjalaan. Eri sukuseurat esittelivät toimintaansa myös tietoisukujen muodossa. Sen ohella myytiin eri tavoin tuotettuja julkaisuja ja leivonnaisia, hunajaa jne.

Vatasten sukuseura ei tällä kertaa esitellyt toimintaansa, mutta olihan meitä paikalla ainakin **Tuula Kinnunen, Sinikka Lehtinen, Raija Koivisto, Anja Saura, Maarit Väisänen**, tämän jutun kuvaaja (kuvat sivulla 15) **Jukka Hirvonen** ja kirjoittaja **Anssi Saura**. Keräsimme tekeillä olevaa sukukirjaa varten tietoja ja kokemuksia. Monet seurat näyttelivät ylpeinä teoksia sukunsa vaiheista. Selasimme niitä opiksemme. Päätimme, että

emme osta yhtäkään: olkoon tekeillä oleva Vatasten sukukirja meidän itsemme näköinen eikä kopio mistään aikaisemmasta.

Vertailimme tietoja kirjapainoista ja päädyimme, että tutustumme tarkemmin Lappeenrannassa ja Imatralla toimivan Painotalo Saimaprintin tarjoukseen. Jukalla on kokemusta sukukirjoista, ja hän voisi Imatralta käsin paimentaa työn edistymistä paikan päällä. Aika monet seurat olivat teettäneet kirjansa A4-kokoon. Pidimme sitä turhan isona. Hiukan pienempi eli B5-kokoinen mahtuisi hyvin kirjahyllyyn ja vetäisi tekstiä ja kuvia jokseenkin yhtä paljon.

Jos kaikki menee hyvin, ”Vatasia” -kirja on valmiina vuoden päästä. Sitä varten kaivataan tarinoita ihmisistä, taloista ja valokuvia kirjaa varten. Kirjan tarkoitus on kertoa, keitä me olemme.

Tiedot voi lähettää Jukka Hirvoselle osoitteella: hirvoju2@gmail.com tai kirjepostina osoitteeseen Rautionkatu 21 C 19, 55910 IMATRA.

Suvussa tapahtuu:

Ajasta iäisyyteen:

Reino Gunnar Tapio Vatanen,
s. 20.8.1930 Värtsilä, k. 21.9.2019 Alajärvi

Kyösti Pekka Juhani Vatanen,
s. 6.11.1935 Tuupovaara, k. 20.9.2019 Joensuu/Tuupovaara

Maanviljelijä Kyösti Pekka Juhani Vatanen

Kyöstin vanhemmat olivat Eino ja Saara Vatanen (o.s. Haakana), molemmat syntyneet v. 1910. Eino oli Konnunniemen ”Ukko-Pekka” Vatasen poika ja hän kävi v. -34 avioituttuaan Saaran kanssa asuttamaan Rekivaaran paikkaa, jonka Ukko-Pekka oli Ronkaisilta ostanut. Kyösti syntyi seuraavana vuonna, mutta hänestä tuli sotaorpo isä-Einon kaaduttua 31-vuotiaana jatkosodan alkupäivinä 10.7.1941 Pälkjärvellä, kun oli mennyt auttamaan haavoittunutta aseveljeään.

Kyösti kävi Ilomantsissa pienviljelijäkoulun ja ryhtyi viljelemään kotitilaansa. Vuonna 1957 hän meni naimisiin Helvi Puumalainen kanssa. Kaksi poikaa, Eino-Pekka ja Jussi, syntyivät melkein peräjälkeen. Kyösti ja Helvi olivat hyvin sukurakkaita ja heillä oli laaja ystäväpiiri.

Rekivaarassa harjoitettiin lypsykarjataloutta, joka vaihtui lihasikojen kasvatukseen. Sikatalouden päätyttyä painopiste siirtyi metsätalouteen. Luontoon liittyen metsästys oli Kyöstin mieleinen ja pitkäaikainen harrastus.

Kyösti vaikutti paikkakunnalla yhteiskunnallisissa luottamustehtävissä mm. metsänhoitoyhdistyksessä ja 25 vuotta Tuupovaaran Osuuspankin hallintoneuvostossa, josta puheenjohtajana 16 vuotta. Kyösti oli vuonna 1964 perustamassa Lionsklubia Tuupovaaraan ja hän teki klubissa aktiivista hyväntekeväisyystyötä yli 55 vuotta.

Kyösti esitteli kuvakokoelman muodossa *Vatasten asuinpaikkoja Tuupovaarassa* Vatasten sukujuhlissa elokuussa 2012.

Kyöstin maallinen taival päättyi sairastelun heikentämänä rauhalliseen uneen Ilomantsin terveyskeskuksessa.

Pekka K. Vatanen

Sukuseura onnittelee:

Kaikkia pyöreitä vuosia täyttäneitä ja täyttäviä.

Kuulutko sukuuni -tapahtuma

Jukka Hirvonen, Tuula Kinnunen, Anssi Saura, Raija Koivisto ja Maarit Väisänen.

Anja Saura, Sinikka Lehtinen ja Anssi Saura.

Jukka Hirvosen kuva 23.9.2019.

Riisitunturilla 18.9.2018. Kuva: Aino Kurvinen

Parikkalan Särkisalmella 10.10.2019. Kuva Jukka Hirvonen